

VERANTWOORDING

ken vermeldend merkte ik in mijn eerste kwartaalverslag (d.w.z. mijn verslag over het tweede kwartaal '55) op,

'dat ik, voorziende dat ik in de loop der komende jaren met een groot aantal mensen over tal van onderwerpen zou moeten spreken, mij afgevraagd heb op welke wijze aldus te verkrijgen gegevens het beste vastgelegd kunnen worden. Het is denkbaar dat in sommige gevallen van stenografen of van draadgrammofoons¹ gebruik gemaakt zal moeten worden; over het algemeen lijkt het mij echter het beste dat zulks nagelaten wordt en dat genoeg genomen wordt met een situatie waarin ik, eventueel aan de hand van korte aantekeningen, zelf na het gesprek datgene opschrijf wat mij de moeite van het vastleggen waard lijkt. Men kan opmerken dat de op deze wijze te verkrijgen teksten geen authenticiteit zullen verwerven die boven alle twijfel verheven is. Ik kan dat slechts beamen doch moet daarbij naar voren brengen dat ik, waar het hier veelal om het verkrijgen van vertrouwelijke of zelfs zeer vertrouwelijke gegevens zal gaan, vrees geen succes te zullen boeken wanneer degene met wie ik spreek, weet dat ieder woord nauwkeurig vastgelegd wordt.'

Terugziende op alle meer systematische gesprekken die ik heb gevoerd, meen ik dat ik in '55 een juiste beslissing nam. Ik week overigens enigszins van mijn voornemen af: tijdens vrijwel elk gesprek maakte ik korte aantekeningen; degene met wie ik sprak, zag mij dat ook doen en hij of zij kende mijn opdracht. Aan de hand van die aantekeningen legde ik, per onderwerp op een apart 'fiche', de mij gedane mededelingen vast met vermelding van de zegsman of zegsvrouwe en van de datum van het gesprek. Ik heb in mijn werk als geheel enkele honderden van dergelijke mededelingen als citaten opgenomen – geen van diegenen die ik sprekend invoerde, heeft mij ooit verweten dat ik hem of haar woorden in de mond had gelegd die hij of zij niet had geuit.

Noem ik de namen van diegenen met wie ik van '55 af (voordien had ik al gesprekken gevoerd met Rauter en andere vooraanstaande Duitsers alsook met een aantal vooraanstaande NSB'ers) dat meer systematische contact had, dan teken ik daarbij aan dat vaak van veel meer dan één gesprek sprake was (met Gerbrandy voerde ik er bijvoorbeeld zes, met Hirschfeld tien) – ik geef dat niet nader aan. Ik had van de namen één alfabetische lijst kunnen opnemen maar het lijkt mij zinvoller dat ik ze groepeer.

Hier volgt dan mijn opgave.

¹ Zo noemden wij ten institute de zogenaamde *wire-recorders* (pas later werden het *band-recorders*) welke in die tijd nog zeer schaars waren.